

11^ο και 12^ο μάθημα Τετάρτη, 29/5/2024 (12.00-14.00)

Εικονική πραγματικότητα ευμάρειας με δάνεια...

Η πολύπλευρη εξάρτηση της Ελλάδας από τους ξένους από το 1821 μέχρι την εποχή μας

ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

****Να διαβάσετε σελίδες 74-86 στο βιβλίο σας:
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ του Γιάννη Σταμίρη**

Ειρήνη Καμπερίδου, Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 29/5/2024

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

1) Γιατί να μην είναι Ελλάδα μια αναπτυγμένη καπιταλιστική χώρα και το ελληνικό κράτος ένα αναπτυγμένο καπιταλιστικό κράτος;;

2) Συμπωματικά δανείζουν οι δανειστές;;

3) Ποιοι εμπόδισαν την εκβιομηχάνιση της χώρας;;
(Γιατί άργησε η Ελλάδα να γίνει βιομηχανική κοινωνία;;)

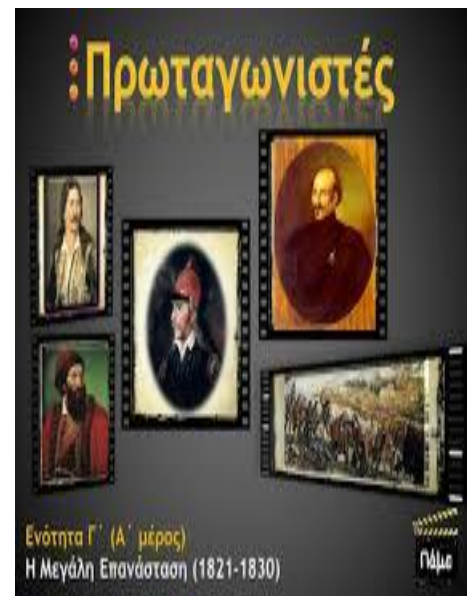
Δάνεια για την «ανεξαρτησία» της Ελλάδας κατά τα έτη **1824, 1825, 1833** ... (Σταμίρης 2012, σελ. 75-86, σύγγραμμα *Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία*)

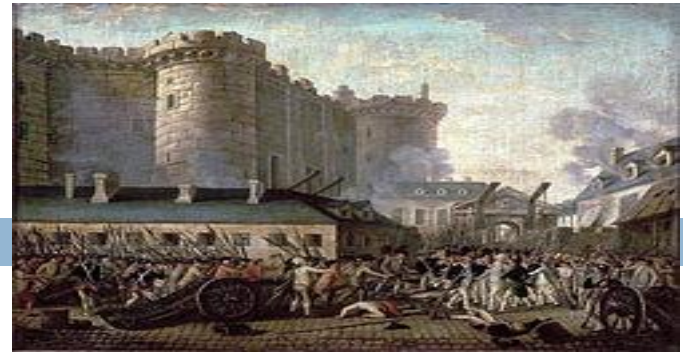
Η μεγάλη διάρκεια της τουρκική κατοχής κράτησε την Ελλάδα υπανάπτυκτη ...οι Συμμαχικές δυνάμεις δεν επέτρεψαν την εκβιομηχάνιση της Ελλάδας (ανεξάρτητη οικονομία)...

3

Η πολύπλευρη εξάρτηση της Ελλάδας από τους ξένους, από το 1821 μέχρι την εποχή μας, είχε επιπτώσεις και στη διαμόρφωση των κύριων θεσμών του σύγχρονου ελληνικού κράτους... (Σταμίρης 2012).

- Ελληνική Επανάσταση (1821-1832): **εθνικο-απελευθερωτική επανάσταση**
- Γαλλική Επανάσταση (1789-1799): **κοινωνική επανάσταση**
- Αμερικανική Επανάσταση ή Πόλεμος της Ανεξαρτησίας (1775-1783): **αντιαποικιοκρατική**

Γαλλική Επανάσταση

5

- Κατάργησε την απόλυτη μοναρχία στην Γαλλία, γκρεμίζοντας το φεουδαρχικό σύστημα και αντικαθιστώντας το με το **καπιταλιστικό** ...
- Ενέπνευσε τους λαούς όλης της Ευρώπης να παλέψουν ενάντια στην εκμετάλλευση και την απολυταρχική μοναρχία, αποτελώντας το έναυσμα για τον ξεσηκωμό στην **Ισπανία**, την **Ιταλία** και την **Ελλάδα**.

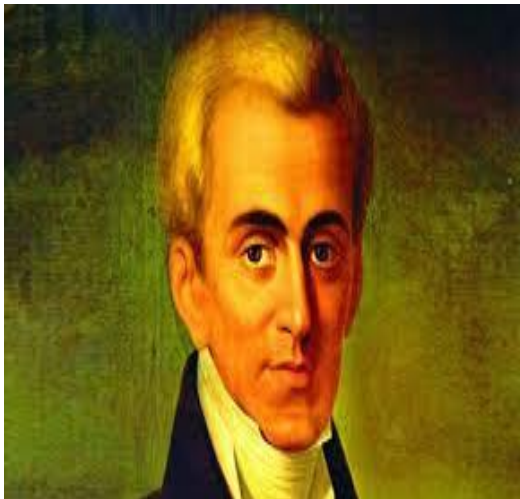
(Σταμίρης, 2012)

Ξένες δυνάμεις δραστηριοποιούνται στην πολιτική ζωή του τόπου: **τα πρώτα ΔΑΝΕΙΑ**

6

...μέσω της ίδρυσης **τριών (3) κομμάτων το 1822:**

- Το Αγγλικό (οι караβοκυραίοι και έμποροι)
- Το Γαλλικό (κοτζαμπάσηδες/γαιοκτήμονες)
- Το Ρωσικό (χωρικοί και στρατιωτικοί)

Οικονομική Υποταγή

Τα πρώτα δάνεια κυρίως από τους:

7

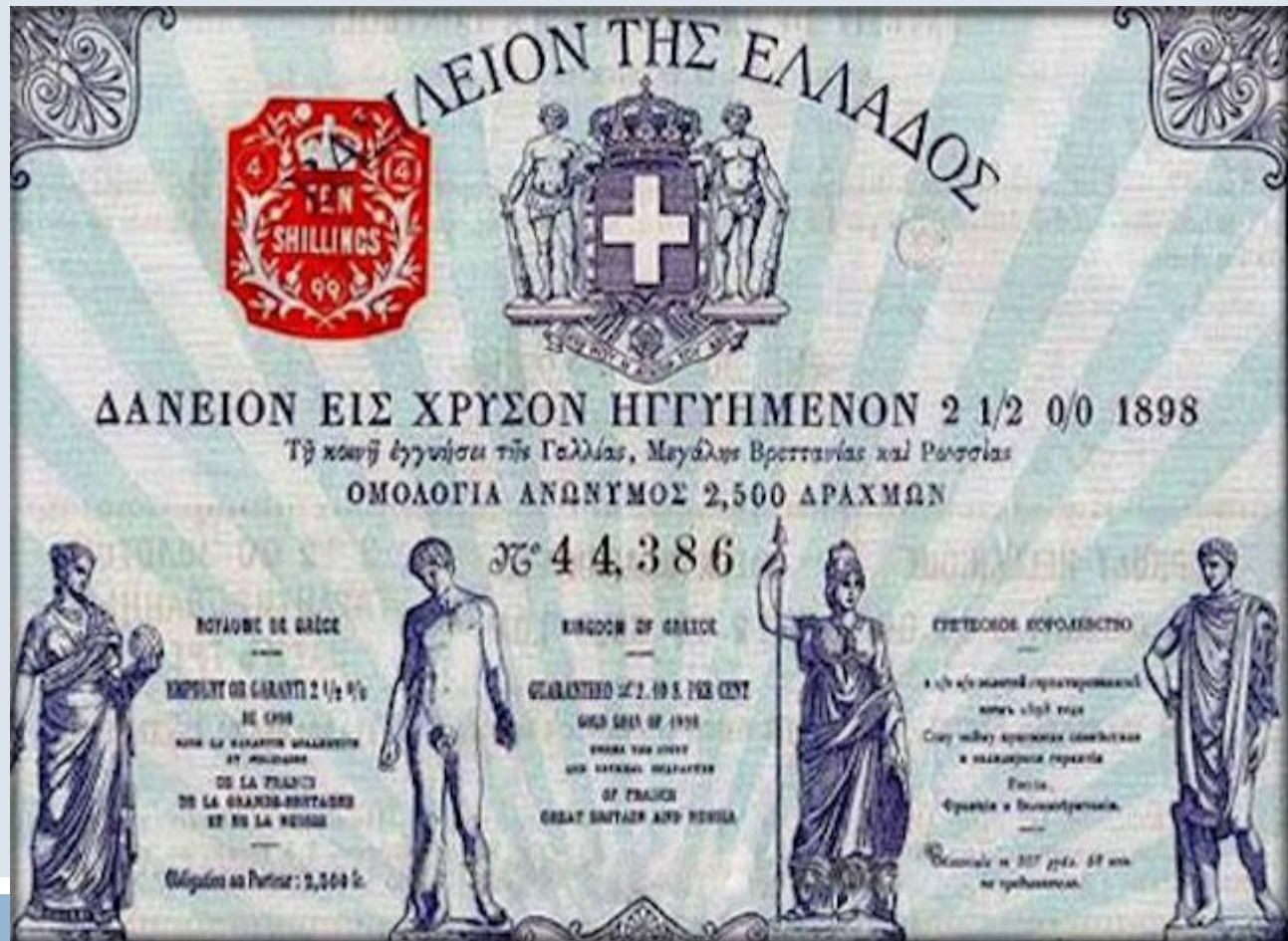
- Άγγλους
- Γάλλους και
- Γερμανούς

ΜΕ ΕΙΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ
στην Αθήνα, 1897:

(δηλαδή η **ΤΡΟΙΚΑ** ή οι **Θεσμοί** της εποχής)

Το **1878** η Ελλάδα κατάφερε να ρυθμίσει το μεγάλο εξωτερικό της χρέος από δάνεια που της είχαν δοθεί για την '**ανεξαρτησία**' της κατά τα έτη **1824, 1825** και **1833**.

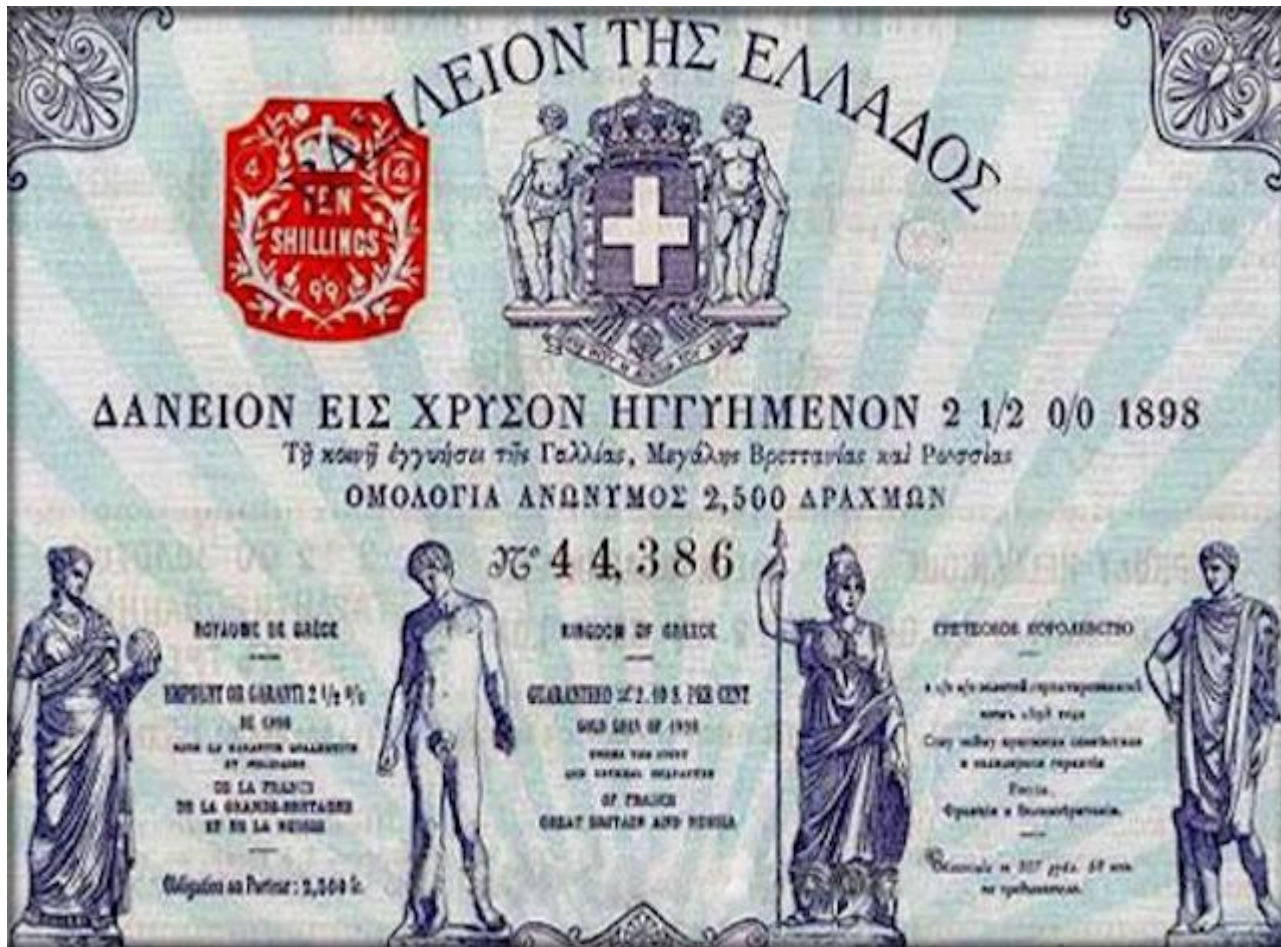

8

Κατά την περίοδο **1879-1893** συνολικό έλλειμμα των δημόσιων προϋπολογισμών ήταν τεράστιο για την εποχή (ανερχόταν σε **471 εκατομ. Δραχμές** [...]) με αποτέλεσμα την περίοδο αυτή να συναφθούν συνολικά **εννέα δάνεια**, παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα **είχε ήδη πτωχεύσει δύο φορές** (το 1826 και το 1843).

«Δυστυχώς επτωχεύσαμεν» (Χ. Τρικούπης, σε ομιλία του στη Βουλή 10 Δεκεμβρίου 1893)

9

Το 1897 η Οθωμανική Αυτοκρατορία κήρυξε πόλεμο κατά της Ελλάδας ... Ο Ελληνοτουρκικός Πόλεμος του 1897 ή Μαύρο '97

10

- Ο πόλεμος των τριάντα ημερών (γνωστός ως **Ατυχής πόλεμος ή Μαύρο '97**), ήταν ο πόλεμος που κήρυξε η Οθωμανική Αυτοκρατορία κατά του Βασιλείου της Ελλάδας το 1897.... Άμεση αφορμή ήταν το **Κρητικό Ζήτημα**, στο οποίο η Ελληνική πλειοψηφία της Οθωμανικής επαρχίας της Κρήτης επιθυμούσε την **Ένωση με την Ελλάδα** [...]
- Πόλεμος που αποφασίστηκε στη Γερμανία για να πληρωθούν τα χρέη του Ελληνικού δημοσίου στους Γερμανούς...
- Η "οθωμανική εισβολή" κατέληξε σε ήττα της Ελλάδας και στην υποβολή της χώρας μας σε διεθνή οικονομικό έλεγχο ύστερα από απαίτηση της Γερμανίας!

Ο Ελληνοτουρκικός Πόλεμος του 1897, ή Μαύρο '97

11

Ἕλληνες στρατιῶτες ὀπλιτῶνες τοῦς βοινιζῆται.

Ο Ἄγγλος G. Perris (1897) τονίζει:

«Ο πόλεμος του 1897 ήταν
ψευτοπόλεμος, ο οποίος διενεργήθηκε
με στόχο την επιβολή διεθνούς
οικονομικού ελέγχου στην Ελλάδα...

Πόλεμος που αποφασίστηκε στη
Γερμανία για να πληρωθούν τα χρέη του
Ελληνικού δημοσίου στους
Γερμανούς...»

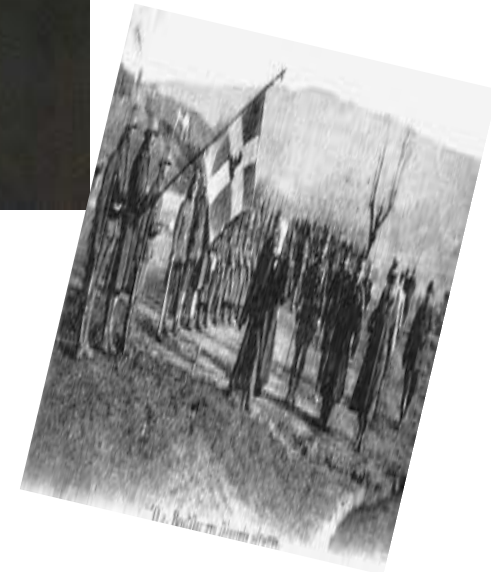
Πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα

12

Ο Φιλογερμανό βασιλιάς Κωνσταντίνος

Ο Φιλοεγγλέζος Κρητικός πολιτικός
Ελ. Βενιζέλος

ΤΡΑΓΙΚΟΤΕΡΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΑΥΤΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ, ΟΙ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΕΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ 1913-1922: Αρμενίων, Ελλήνων, Ασσυρίων, κ.ά.

Γενοκτονία των Ελλήνων της Μικράς Ασίας και του Πόντου, Μικρασιατική Καταστροφή ...

13

Ο Φιλογερμανός δικτάτορας
Ιωάννης Μεταξάς

Ο Φιλοεγγλέζος βασιλιάς Γεώργιος Α΄

Μικρασιατική Καταστροφή
(Σμύρνη 1922)

ΝΕΟΤΟΥΡΚΟΙ: ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑΝ-ΞΕΡΙΖΩΜΟΣ-ΕΞΟΛΟΘΡΕΥΣΗ (1914-1923)...

ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ 1919

Μικρασιατική Καταστροφή (Σμύρνη 1922)

Έργο από την έκθεση αφιερωμένη στη Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου, στο μετρό του Συντάγματος, 17-22 Μαΐου, 2016 (ιδιωτική συλλογή του Καθηγητή κ. Κωνσταντίνου Φωτιάδη)

1824 – 1924

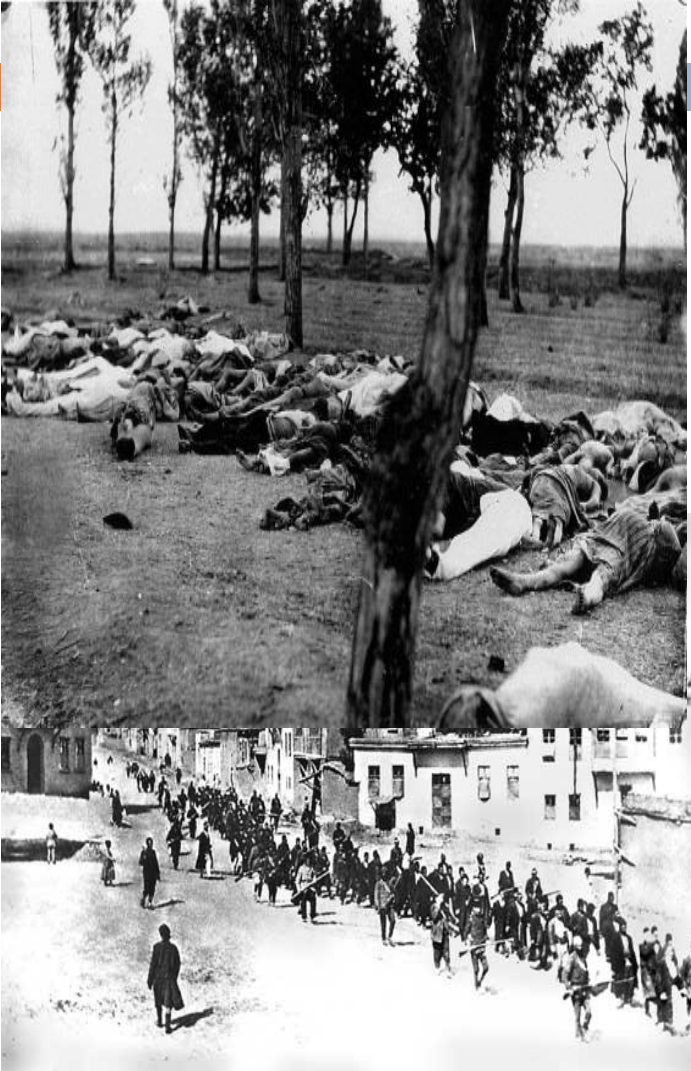
*Sweeping into oblivion all elements not pure Moslem,
refugees, orphans, terrified children, defiled women, extermination,
starvation, horrors of deportation, the Kerasund horror,
the Armenian horror,
Under the Blight of Horrible Fear,
Great Massacres, constant terror,
cruel tortures, persecution, death march, Pillaging*

...

(Kamberidou, 2016; Καμπερίδου, 2014: σύμφωνα με τις επιτόπιες μαρτυρίες δυτικών περιηγητριών, εθελοντριών, νοσοκόμων, γυναικών γιατρών, ιεραποστόλων, φιλελληνίδων, κ.ά.)

«Γυναικοκτονία» (Χαραλαμίδης, 1999: 91)

16

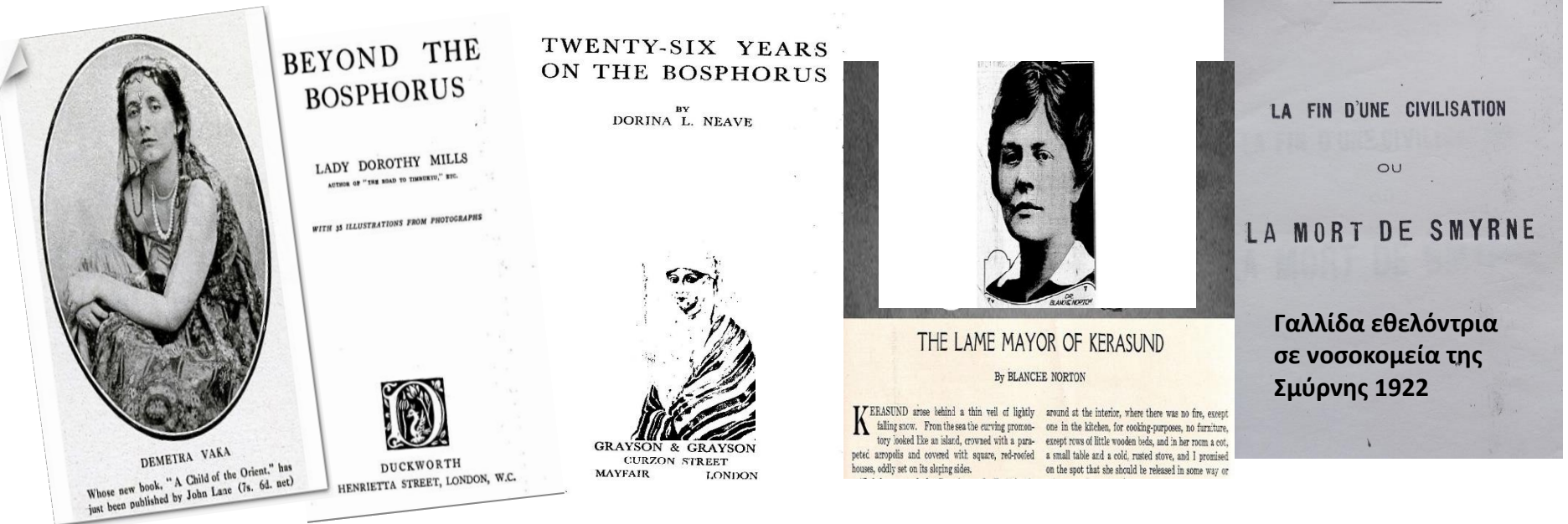
Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου και της Μικράς Ασίας
(Ακολουθεί η ορολογία και οι εκφράσεις που χρησιμοποιούν οι περιηγήτριες στα έργα τους (βιβλία, επιστολές, άρθρα) το 1914 – 1924 :

- Η μάστιγα του τρομερού φόβου,
- Συνεχής τρόμος, Φρίκη, Μίσος
- Ο αφανισμός όλων των στοιχείων που δεν είναι καθαροί μουσουλμάνοι,
- Δικτατορία,
- Εξολόθρευση,
- Σφαγές,
- Πρόσφυγες,
- Βάναυσα βασανιστήρια,
- Βίαιες εκτοπίσεις,
- Μαζικές εκτοπίσεις,
- Πορείες θανάτου,
- Εξόντωση, περιφρόνηση, λιμοκτονία....

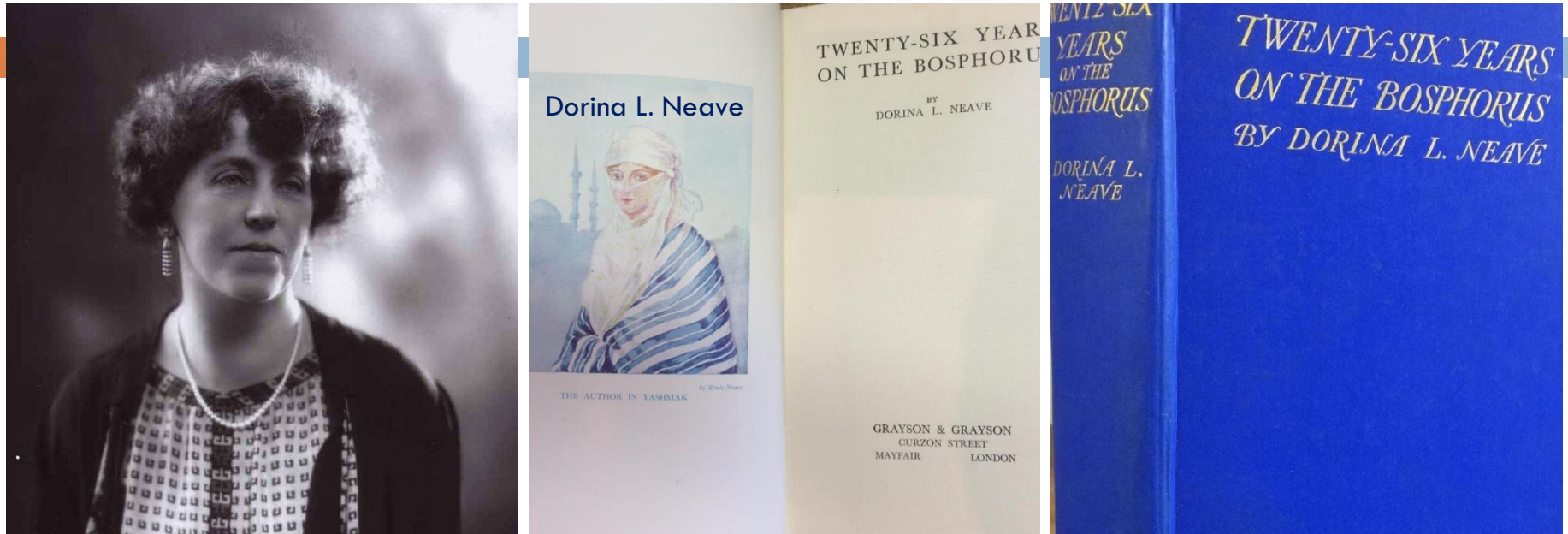
Συγκαλυμμένη μορφή εξόντωσης οι μαζικές εκτοπίσεις πληθυσμών ...

βλ. Ειρ Καμπερίδου (2014). «*Επιτέλους Αναπνέω Ελεύθερη: Γυναικείες Μαρτυρίες*. Αθήνα: Επιστημονικές Εκδόσεις Τελέθριο.

17. Ο ξεριζωμός στα μάτια των περιηγητριών:
«Η κυριαρχία της τρομοκρατίας» (1881-1922)
και «η Μεγάλη Σφαγή» του 1896 (Καμπερίδου, 2022)

Αφηγήσεις-μαρτυρίες δυτικών περιηγητριών του 18^{ου} - 19^{ου} αιώνα :
"terrorisme, rape, reign of terror,
mass massacres, the Armenian massacres (1881-1896),
persecutions, subjugation, enslavement, slavery. Hellas, Hellenes

Μαρτυρίες της Αγγλίδας Dorina L. Neave που έζησε τα γεγονότα, και έκρυβε Αρμένιους στο σπίτι της (Καμπερίδου, 2014)

"Mass massacre"

«Η Μεγάλη/Μαζική Σφαγή των Αρμενίων ξεκίνησε στην Κωνσταντινούπολη το 1896 ...
«Επικρατούσε ένα τρομερό καθεστώς τρομοκρατίας (terrorism)» γράφει η Dorina L. Neave.

Εδώ συναντάμε για πρώτη φορά στα έργα των περιηγητριών τον αγγλικό όρο *τρομοκρατία (terrorism)*:

Είκοσι-Έξι Χρόνια στο Βόσπορο (1881-1907)

19. 26, 27, 28 Αυγούστου 1896

«Όπου έβλεπαν Αρμένιους τους κυνηγούσαν, [τους κυνηγούσαν] μέσα στα σπίτια, επάνω στις στέγες, και τους σκότωναν, [τους σκότωναν] στις εκκλησίες όπου κρύβονταν για να σωθούν. [...] Τα θύματά τους έπεφταν κάτω και εκείνοι [ο Τούρκικος όχλος] τους άφηναν να πεθάνουν αιμοραγώντας στα χαντάκια των δρόμων, μέχρι που καρότσια που ήταν γεμάτα με τους νεκρούς και με άλλους ετοιμοθάνατους Χριστιανούς, τους μετέφεραν με απερίγραπτη βιαιότητα, και τους πέταξαν στην Θάλασσα του Μαρμαρά. [...] Οι διαμαρτυρίες των Μεγάλων Δυνάμεων ήταν άκαρπες, και ζούσαμε σε μία κατάσταση αδιάκοπης τρομοκρατίας... (μτφρ. Ειρ. Καμπερίδου, 2007, 2022)

20. «...με την πόλη αγκαλιασμένη από τις φλόγες», γράφει η Γαλλίδα εθελόντρια στη Σμύρνη το 1922:

«Και να ζούσα χίλια χρόνια τέτοιες εικόνες δεν θα ξανάβλεπα. Τόσες μάζες (ανθρώπινες) συμπίεσμένες. Αυτούς τους πολίτες που μη μπορώντας να διαφύγουν ξερίζωναν τα μαλλιά τους ουρλιάζοντας απελπισμένα. Δέματα, μπογαλάκια με ρούχα, όλα τούτα ανακατεμένα φίρδην μίγδην, ένα χάος [...] Σε λίγες ώρες οι Τούρκοι θα φτάσουν στην προκουμαία, ποδοπατώντας, σφαγιάζοντας και λούζοντας στο αίμα αυτούς τους καταδικασμένους Χριστιανούς, συνεχίζοντας την τακτική της εξόντωσης που ξεκίνησαν τόσους αιώνες πριν» (μτφρ από τα γαλλικά Ειρήνη Καμπερίδου, 2022).

Mme JEAN ANTONIADES

LA FIN D'UNE CIVILISATION
OU
LA MORT DE SMYRNE

*Ces notes n'ont que le mérite d'une profonde
sincérité et ne donnent que des impressions sur des
choses vues ou entendues.*

M. L. J. A.

Athènes, Avril 1923.

21.

«Ο Τούρκος έχει αποδειχθεί ότι είναι ένας άνδρας πολέμου [...] Στην περίπτωση των Αρμενίων, των Ελλήνων και άλλων εμπορικών λαών που δημιούργησαν τόση μεγάλη ευημερία στην Τουρκία, ο Τούρκος ικανοποιήθηκε να τους πετάξει στη θάλασσα, αντί να τους χρησιμοποιήσει προς όφελός του, για τα χαρίσματά τους ή τις ικανότητές τους στο εμπόριο... (Lady Dorothy Mills 1926: μτφρ. Ειρήνη Καμπερίδου, 2008).

LADY DOROTHY MILLS

BEYOND THE BOSPHORUS

LADY DOROTHY MILLS

OWNER OF "THE BULL BY HERBERT," ETC.

WITH 48 ILLUSTRATIONS FROM PHOTOGRAPHS

DUCEWORTH

2, HENRIETTA STREET, LONDON, W.C.

Αγγλίδα περιηγήτρια-συγγραφέας-δημοσιογράφος

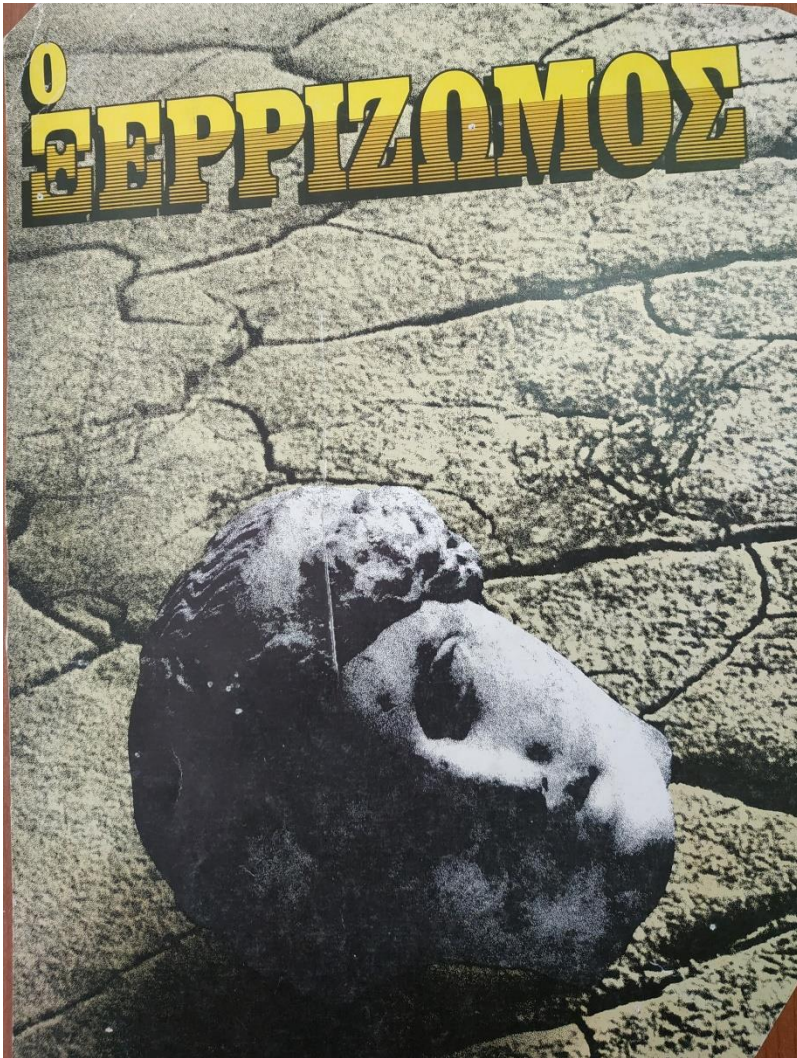
22. Η **Julia Pardoe (1837)**

στην Κωνσταντινούπολη
εξετάζει τις χρωματικές-
χρωματολογικές διακρίσεις
και απαγορεύσεις στα
χρώματα των **υποδημάτων**,
των **ενδυμάτων** και των
οικιών των «Άπιστων»,
δηλαδή των μη-
μουσουλμάνων...

«**Οι Τούρκοι κατά κανόνα
αποκεφαλίζουν τους
Έλληνες**» γράφει η Lady
Elizabeth Craven το 1786

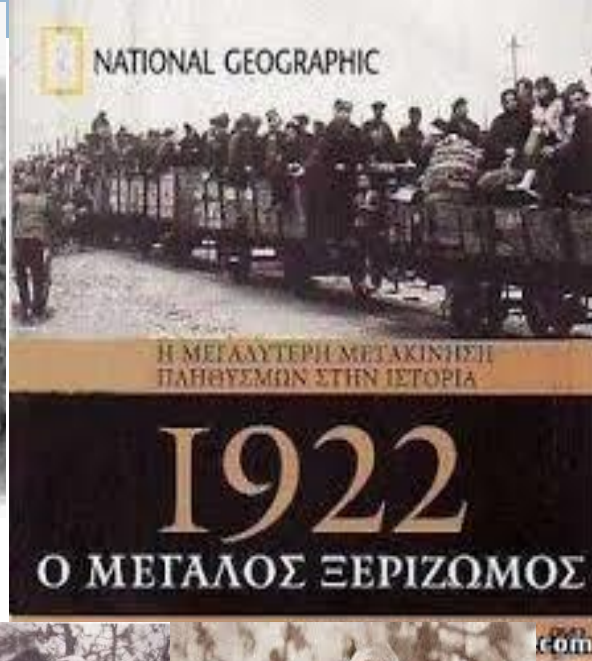
(Αναλυτικά βλ. Καμπερίδου, 2014)

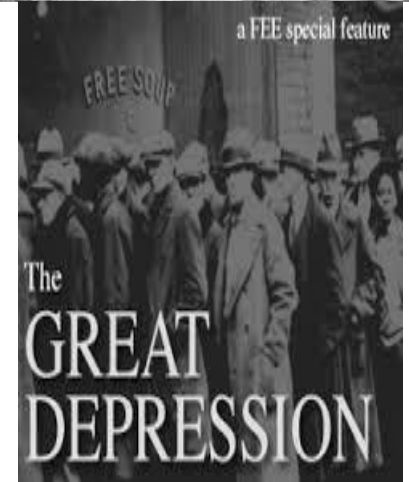
Εν ολίγοις, το οθωμανικό κράτος και ιδίως το μετέπειτα κεμαλικό καθεστώς οδήγησαν στην εξολόθρευση, στον ξεριζωμό και στην τελική εξαφάνιση αυτοχθόνων ιστορικών λαών της Μικράς Ασίας και του Πόντου (Καμπερίδου, 2022).

Εθνική τραγωδία, Μικρασιατική εκστρατεία, Τέλος ελληνοτουρκικού πολέμου (1918-1922)

24

Η παγκόσμια οικονομική κρίση επηρέασε και την ελληνική οικονομία

Η παγκόσμια οικονομική ύφεση του 1929

Η "Μεγάλη Ύφεση" (the Great Depression)

26

Η διεθνής οικονομική κρίση επηρέασε και την ελληνική οικονομία

27

- Το **1934** η κατάσταση έφτασε στο απροχώρητο..
- Ο λαός ξεσηκώνετε....
- Στις 4 Αυγούστου ο Μεταξάς κηρύσσει στρατιωτικό νόμο και γίνετε δικτάτορας...
- Ο φιλογερμανός Μεταξάς στέλνει στις φυλακές **50.000 εργάτες,**
- Καλεί τον Γκαίμπελς και άλλους Γερμανούς επισήμους στην Ελλάδα
- **Ο Γκαίμπελς (Paul Joseph Goebbels) ήταν Γερμανός πολιτικός και Υπουργός Προπαγάνδας της Ναζιστικής Γερμανίας από το 1933 έως το 1945.**
- Όμως ο φιλοεγγλέζος βασιλιάς Γεώργιος Α' ...

(Σταμίρης, 2012)

Η διεθνής οικονομική κρίση επηρέασε και την ελληνική οικονομία

28

- Ο φιλοεγγλέζος όμως βασιλιάς Γεώργιος Α΄ υποχρέωσε τον Βενιζέλο να δέσει τη χώρα στο Αγγλικό άρμα... (Σταμίρης, 2012)
- Ακολούθησε ο πόλεμος, ο θάνατος του Μεταξά, η Κατοχή, η Εθνική Αντίσταση και η συμφωνία της Γιάλτας: **Οι αγγλο-αμερικάνοι θα ασκούν 90% επιρροή στην Ελλάδα** και **η Σοβιετική Ένωση 10%**.

Το σχέδιο Μάρσαλ αύξησε σημαντικά την επιρροή των Αμερικάνων στην Ελλάδα

29

- Οι Αμερικανοί **ξόδεψαν** για την Ελλάδα, δηλαδή **δάνεισαν** στην Ελλάδα (από το 1944-1963) 3.984.000.000 δολάρια:- 53% (στρατιωτική βοήθεια) -21,4% (για αγροτικά προγράμματα), κ.ά., **ΚΑΙ ΩΣ ΕΠΑΚΟΛΟΥΘΟ**
- Μετά το τέλος του Εμφύλιου Πολέμου το 1949, οι Αμερικάνοι προγραμματίζαν τις πολιτικές μας εξελίξεις, **έχοντας λόγο και στο είδος της οικονομικής μας ανάπτυξης...** (Σταμίρης, 2012)

Γιατί άργησε η Ελλάδα να γίνει βιομηχανική χώρα ;;;

30

- Όχι μόνο εξαιτίας της Οθωμανικής ή Τουρκικής κατοχής...
- Η ιδέα της εκβιομηχάνισης της Ελλάδας συνάντησε **ανοιχτή αντίδραση**, κυρίως λόγω των επιπτώσεων που θα είχε **στο εξωτερικό εμπόριο των ενδιαφερόμενων χωρών**.
- Εμπορικά, οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα δεν επέτρεψαν να προχωρήσουν τα σχέδια για την εκβιομηχάνιση της Ελλάδας... Η **οικονομική αυτάρκεια/αυτονομία της Ελλάδας θα είχε εξασφαλιστεί μέσα σε λίγα χρόνια ένα δεν το εμποδίζει**

«Το φαινόμενο δεν είναι σημερινό»: Εικονική πραγματικότητα ευμάρειας με δανεικά

31

- Η πολύπλευρη εξάρτηση της Ελλάδας από τους ξένους, από το 1821 μέχρι την εποχή μας, είχε επιπτώσεις και στη διαμόρφωση των κύριων θεσμών του σύγχρονου ελληνικού κράτους...
- Στο μέτωπο της οικονομίας, το ζήτημα που ώθησε την κατάσταση στο απροχώρητο, οφείλεται αποκλειστικά στον αλόγιστο και πέρα των δυνατοτήτων της κοινωνίας μακροχρόνιου δανεισμού...
- Το φαινόμενο δεν είναι σημερινό. Προϋπήρχε, αλλά άρχισε να παίρνει διαστάσεις με την εισδοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) τη δεκαετία του 1980 (Σταμίρης, 2012).

«Ανθρώπινη χωματερή», πριν τη σημερινή προσφυγική-μεταναστευτική κρίση

33

- Διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης το **1990** (και η μαζική μετανάστευση που ακολούθησε),
- Πόλεμοι σε Ιράκ-Αφγανιστάν το 1979-1989,
- Αιματηρές φυλετικές συγκρούσεις στην Αφρική,
- Πληθυσμιακή έκρηξη στην Ασία, μεταξύ άλλων ...

«Δικτατορία του χρέους»

(Klein 2008: 161, στο Σταμίρης, 2012, σελ. 86)

34

Διαρκές χρέος (perpetual debt):

- δυναμική σχέση
- εξάρτηση
- επιβολή σκληρών όρων
- αισχροκέρδεια

Να διαβάσετε το ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ (13^ο κεφάλαιο,
σελ.75-86) στο βιβλίο σας

Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία του Γιάννη Σταμίρη (2012)

35

«Η συλλογική μας στάση και οι συλλογικές μας πράξεις θα δείξουν που πάμε. Γι αυτές υπόλογος είναι ο ίδιος **ο λαός, ο κορυφαίος του χορού** της σύγχρονης ελληνικής τραγωδίας. Τυχόν ατολμία ή απραξία αυτήν τη στιγμή θα αποτελέσει μέγα ιστορικό λάθος!» (Σταμίρης, 2012 σελ. 86).

- **Εξεταστέα ύλη για φοιτητές/τριες που παρακολούθησαν και δήλωσαν το μάθημα**
- 1. **Σύγγραμμα/βιβλίο:** ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ του Γιάννη Σταμίρη (πρώτη ενότητα σελίδες 9-118).
- 2. **Διαλέξεις:** Οι σημειώσεις που κρατήσατε στο μάθημα κατά τη διάρκεια των διαλέξεων (με διαφάνειες/powerpoint των διαλέξεων).
- ****Οι φοιτητές/τριες που κράτησαν σημειώσεις στο μάθημα παρακαλώ να συμπεριλάβουν την επικαιροποιημένη ύλη, τα νέα στοιχεία που δεν υπάρχουν στο βιβλίο (έτσι ώστε να επιβραβεύσω την προσπάθειά τους και τη συμμετοχή τους στο μάθημα).**
- - Όσοι φοιτητές/τριες δεν δικαιούνται βιβλίο μπορούν να δανειστούν από τη βιβλιοθήκη του ΤΕΦΑΑ (Η ΕΞΕΤΑΣΗ **ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ** ΑΝΟΙΧΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ).

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ !!!

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

37

© Can Stock Photo - csp14080394

© Can Stock Photo - csp10056975